

Oppsummering av kartlegging blant biblioteklederne

Innledning

I forbindelse med at dagens kontrakt med nåværende leverandør av biblioteksystemet for BIBSYS-konsortiet går ut i 2025 er det startet en prosess for å utarbeide en kravspesifikasjon og gjennomføre en anbudsprosess for å fortsatt sikre gode og kostnadseffektive bibliotek tjenester.

Som en del av innsiktsarbeidet¹ som grunnlag for anbudspapirene ble det i januar 2024 gjennomført en spørreundersøkelse/kartlegging blant biblioteklederne i BIBSYS-konsortiet, knyttet til premisser og forventninger til innkjøpsprosessen, og oppgavene biblioteksystemet skal bidra til å løse.

Undersøkelsen tematiserte også økonomi og eksterne omstillingskrav. Som en del av forarbeidet til undersøkelsen ble det gjennomført kvalitative intervjuer med bibliotekledere fra seks institusjoner av ulik størrelse og type.

Undersøkelsen ble sendt ut til alle biblioteklederne i BIBSYS-konsortiet 15. januar med en svarfrist 29. januar. Det kom totalt inn 52 svar av totalt 77 institusjoner, som gir en svarrespons på 67%.

Denne rapporten oppsummerer resultatet av kartleggingen. Undersøkelsen bestod av spørsmål med predefinerte svaralternativer, mulighet for å utdype i fritekst og åpne spørsmål. Oppsummeringen av de tekstbaserte spørsmålene er gjort ved hjelp av Sikt KI-Chat (modell 3.5/4.0)² og bearbeidet og kvalitetssikret av Sikt og styringsgruppen for prosjektet. I begynnelsen av rapporten er det et generelt sammendrag, mens det er en oppsummering og vurdering etter visningen av de faktiske resultatene.

Resultatet fra undersøkelsen er gjengitt nedenfor. For enkelte av spørsmålene er det også angitt et resultat basert på størrelse på institusjonen med skalaen liten, medium og stor institusjon.

Spørreundersøkelsen var delt inn i følgende områder:

- Dagens situasjon
- Funksjonalitet
- BIBSYS-konsortiet
- Kostnad
- Støttetjenester fra Sikt
- Annet

¹ <https://sikt.no/samstyringsmodell/bibsys-konsortiet/veien-videre-bibliotek-tjenester>

² <https://ki-chat.sikt.no/>

Sammendrag

Dagens situasjon

75% rapporterer at dagens system ivaretar institusjonens behov i stor grad (23% i noen grad). Samtidig rapporteres det at 21% mener at de i liten grad klarer å utnytte mulighetene i systemet fullt ut. Henholdsvis 58% og 21% melder at de utnytter mulighetene i systemet i noen eller stor grad. Dette indikerer at dagens biblioteksystem er stort med mye funksjonalitet og kan oppleves komplekst for noen, og det er et ønske om forenkling av funksjonalitet og prosesser. Dette særlig for de mindre institusjonene. Den samme tendensen ser vi for discovery-løsningen der henholdsvis 44% og 46% melder at systemet dekker behovene i stor eller noen grad, mens 23% og 58% melder at de i stor eller noen grad utnytter mulighetene i systemet.

På grunn av begrenset tid og ressurser i institusjonene, spesielt for mindre bibliotek, peker flere på behov for oppdaterte veiledninger, support og webinar fra Sikt. Det etterlyses også mer standardisert oppsett og helst et skalerbart system som kan tilpasses institusjonenes størrelse og behov.

Funksjonalitet

Fremtidens biblioteksystem skal ha forståelige og logiske funksjoner som støtter operativ drift av bibliotek, med fokus på god e-ressurshåndtering og fjernlån. 50% rapporterer at integrasjon med andre systemer er svært viktig. Det er forventninger om at kunstig intelligens (KI) vil ha betydning på bibliotekstjenestene fremover, spesielt discovery-løsninger med bedre brukeropplevelse, blant annet mer presise trefflister og bedre ranking av resultater og støtte til utforming av søk/søkemethodikk.

På spørsmål om institusjonene vil ha biblioteksystem som basispakke med mulighet for å velge/kjøre ekstra moduler svarer 69,2% at dette er ønskelig fremfor en totalpakke med alle moduler. 66% ønsker biblioteksystem og søkesystem fra samme leverandør.

BIBSYS-konsortiet

Fjernlån, felles biblioteksystem for sektoren, felleskatalogen og Sikt som kontaktpunkt mot leverandør er de områdene som scorer høyest når det gjelder bevaringspunkter i konsortiet. Integrasjoner og fjernlån nevnes som forbedringsområder.

Flertallet er positive til konsortiesamarbeidet og fremhever kompetansefellesskap, felles katalog og stordriftsfordeler som gevinst. Samtidig etterlyses større grad av felles praksis og standardisering av arbeidsprosesser, samt bedre brukerstøtte og veiledninger fra Sikt.

Kostnad

Forventninger til kostnad ved ny kontrakt fordeler seg jevnt mellom å betale mindre og få mindre eller samme funksjonalitet som i dag, eller betale samme som i dag og få samme eller mer funksjonalitet som i dag.

Et eventuelt systemskifte anses som ressurskrevende, men det forventes lettere overgang til evt. nytt system nå enn forrige gang. Det påpekes at et systemskifte må ha økonomisk og/eller funksjonsmessige fordeler, og noen nevner bekymring for integrasjoner ved et skifte.

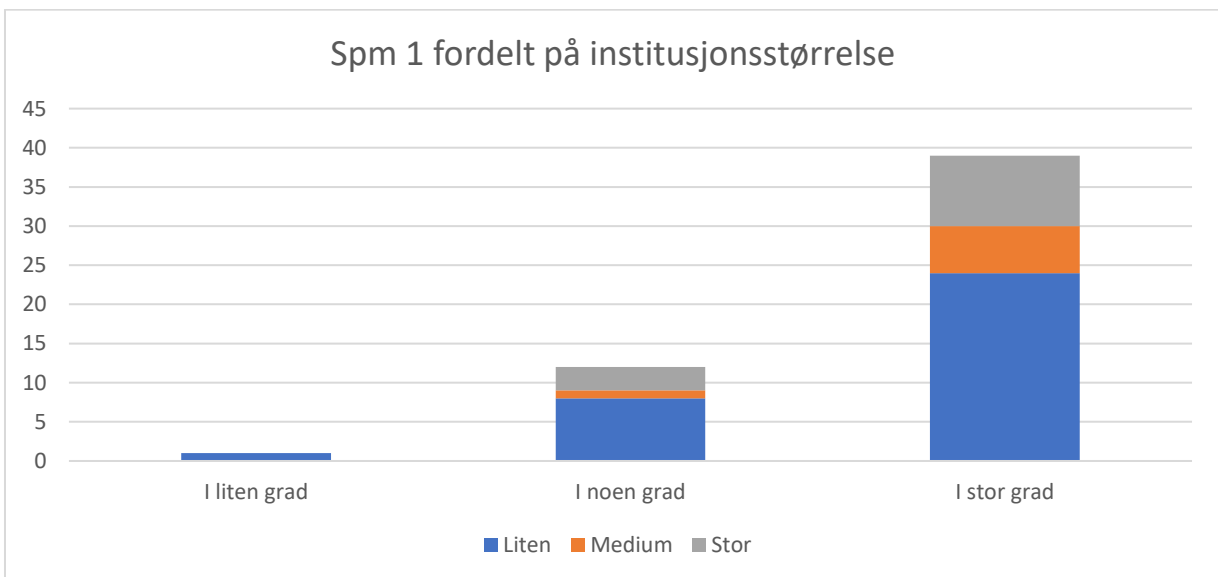
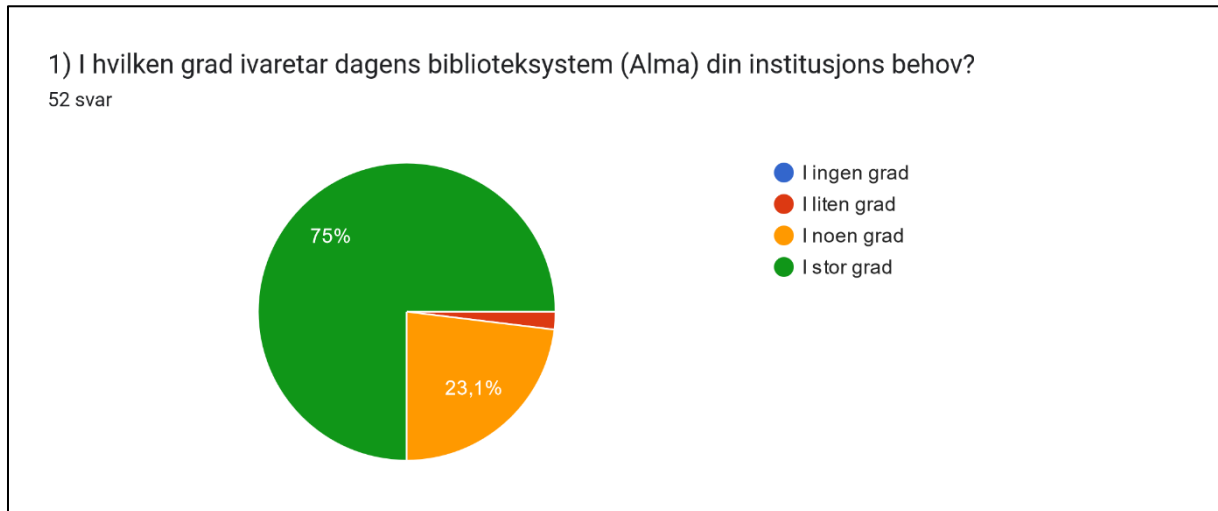
Støttetjenester fra Sikt

Felles konfigurering, kontakt med leverandør for videreutvikling og databehandleravtaler får høyest score på punkter som Sikt fortsatt bør ta ansvar for, etterfulgt av brukerstøtte, veiledninger IT-sikkerhet. 84,6% svarer at de i stor grad drar nytte av det arbeidet som gjøres sentralt i Sikt, men

flere savner mer oppdaterte veiledninger, tydeligere anbefalinger og mer standardisert konfigurasjon.

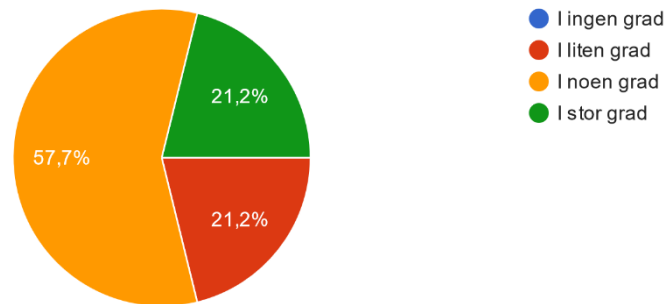
Resultat fra spørreundersøkelsen

Dagens situasjon

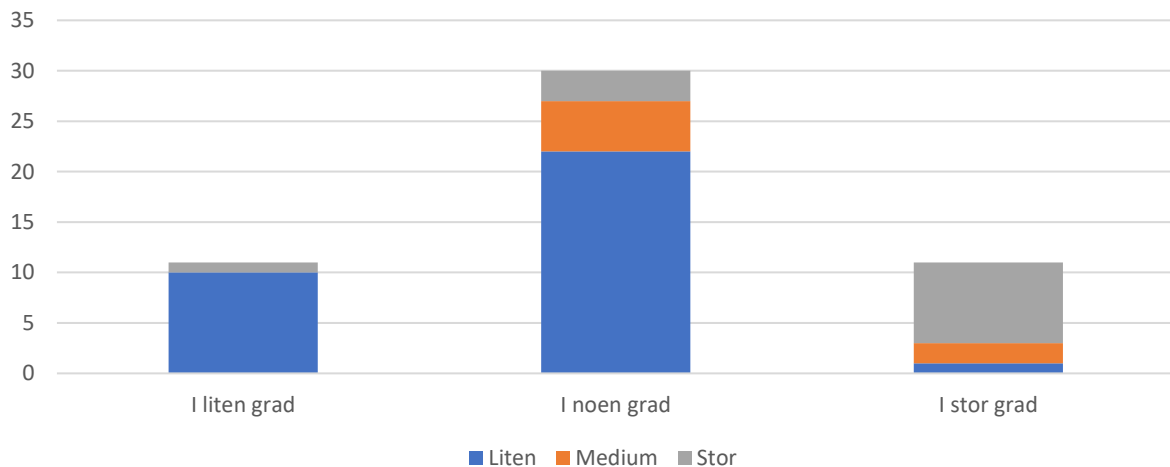

2) I hvilken grad klarer din institusjon å utnytte mulighetene i dagens biblioteksystem?

52 svar

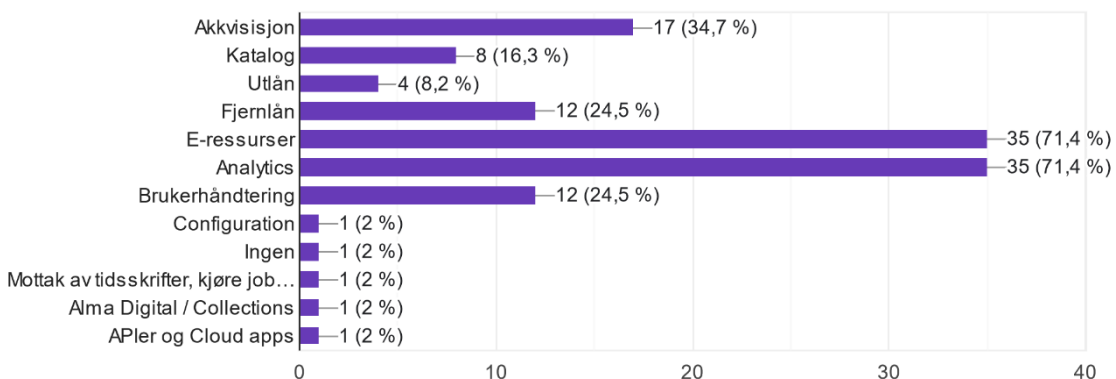

Spm 2 fordelt på institusjonsstørrelse

3a) Hvilke områder i biblioteksystemet (Alma) skulle du ønske din institusjon fikk utnyttet bedre?

49 svar

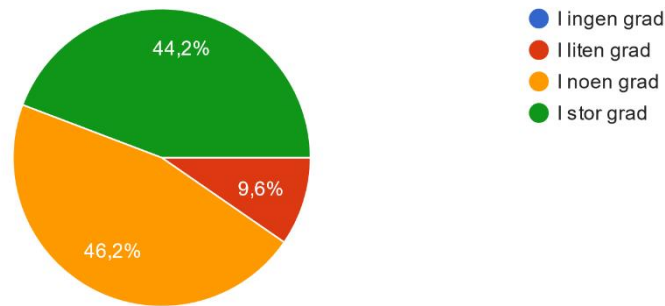
3b) Relatert til dine svar fra spørsmål 3a: hva må til for at din institusjon skal dra bedre nytte av det/de områdene i Alma?

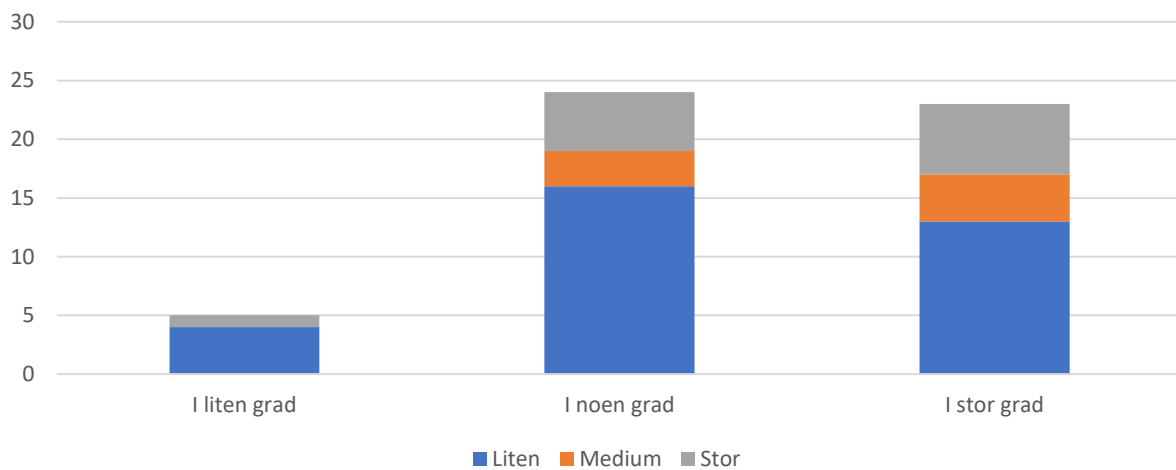
- Flere fellesløsninger for konsortiet
- Behov for mer kompetanse om systemet
- Flere/bedre ressurser/kapasitet internt i biblioteket
- Forenkling av funksjonalitet og prosesser
- Mer støtte fra Sikt
 - Flere og bedre veiledninger
 - Bedre integrasjoner
 - Opplæring/kurs/webinar

4) I hvilken grad ivaretar dagens discoverysystem (Oria) din institusjons behov?

52 svar

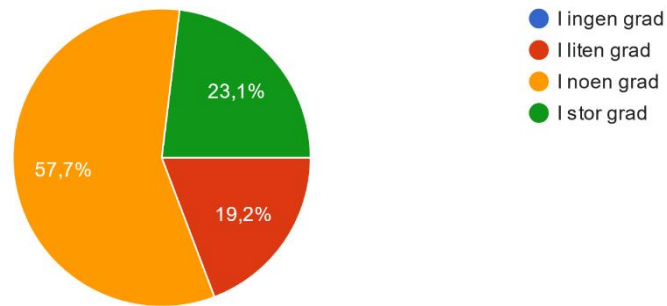
Spm 4 fordelt på institusjonsstørrelse

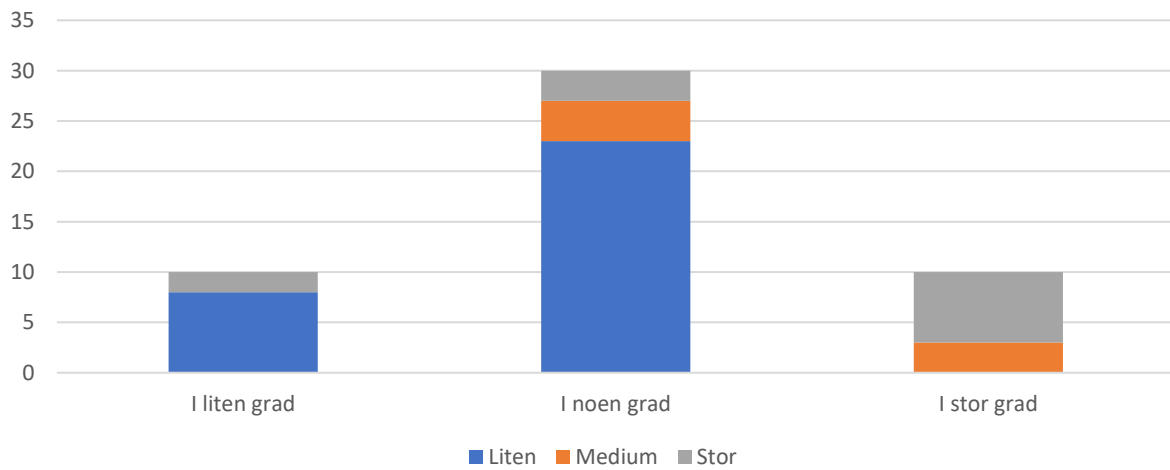

5) I hvilken grad klarer din institusjon å utnytte mulighetene i dagens discoverysystem?

52 svar

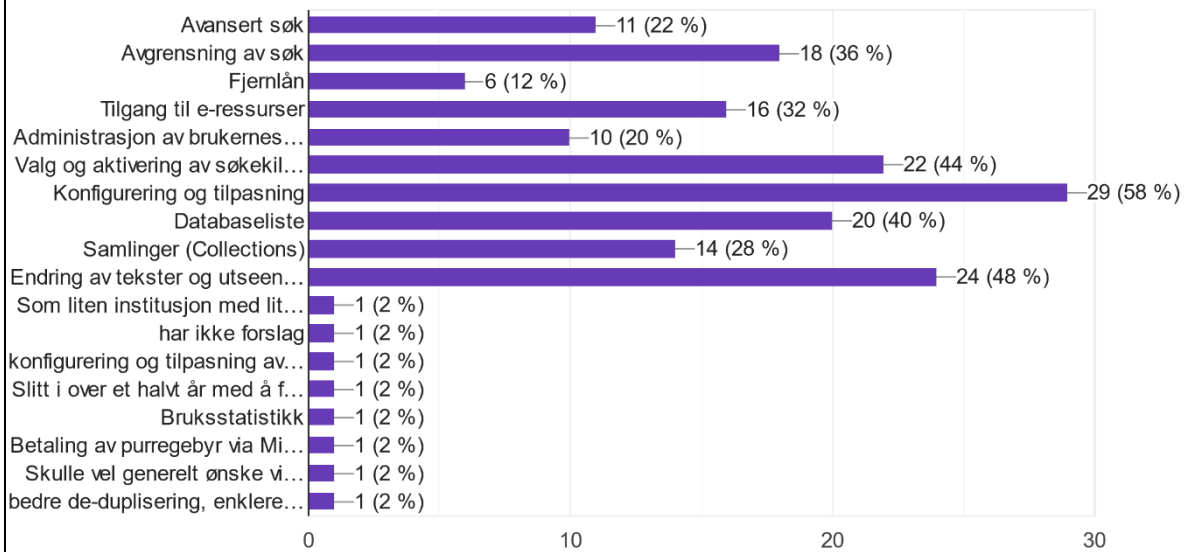

Spm 5 fordelt på institusjonsstørrelse

6a) Hvilke områder i discoveriesystemet (Oria) skulle du ønske din institusjon fikk utnyttet bedre?

50 svar

6b) Relatert til dine svar fra spørsmål 6a: hva kan gjøres for at din institusjon skal dra bedre nytte av det/de områdene i Oria?

- Behov for mer kompetanse om systemet
- For lite ressurser/kapasitet internt i biblioteket til å sette seg inn i funksjonalitet
- Mer støtte fra Sikt
 - Flere og bedre veiledninger
 - Bedre integrasjoner
 - Opplæring/kurs/webinar
- Mer intuitiv søkefunksjonalitet og bedre trefflister
- Back office oppleves som komplisert
- Flere ferdiglagede løsninger, forenklet oppsett eller grunnoppsett

7) Ved et evt. systembytte: hva må være bedre sammenlignet med dagens system?

- Skalerbart system som kan tilpasses institusjonenes størrelse og behov
- Enklere konfigurering, administrasjon og vedlikehold
- Enklere grensesnitt og bedre brukervennlighet
- Bedre utnyttelse av FRBR
- Bedre veiledninger og dokumentasjon
- Et system med mer intuitiv terminologi
- Bedre håndtering av e-ressurser og fjernlån

Funksjonalitet

8) Er det funksjonalitet du savner i dagens biblioteksystem (Alma)?

- Savner enklere navigasjon mellom ulike funksjoner
- Savner noen integrasjoner som for eksempel med økonomisystemet
- Bedre funksjonalitet for fjernlån

9) Er det funksjonalitet du savner i dagens discoverysystem (Oria)?

- Bedre søkefunksjonalitet i avansert søk, spesielt i forhold til systematiske søk
- Bedre trefflister, for eksempel justering av vektning og relevans
- Enklere tilpassing av brukergrensesnitt
- Mulighet for å betale purregebyr via Min side
- Bedre utnyttelse av autoritetsregisteret og flere indekseringsmuligheter

10) Hvilke funksjonaliteter mener du er de viktigste et **biblioteksystem** skal støtte i fremtiden?

- Enkel og effektiv administrasjon av ressurser og brukere
- Forståelige og logiske funksjoner som støtter operativ drift av bibliotek
- Viktig med god håndtering av e-ressurser og fjernlån
- Integrasjon mellom systemer, tilrettelegge for kommunikasjon og samhandling mellom bibliotek
- Støtte kvalitetssikring av felleskatalogen og tilby gode verktøy for effektive arbeidsprosesser
- Bruk av kunstig intelligens

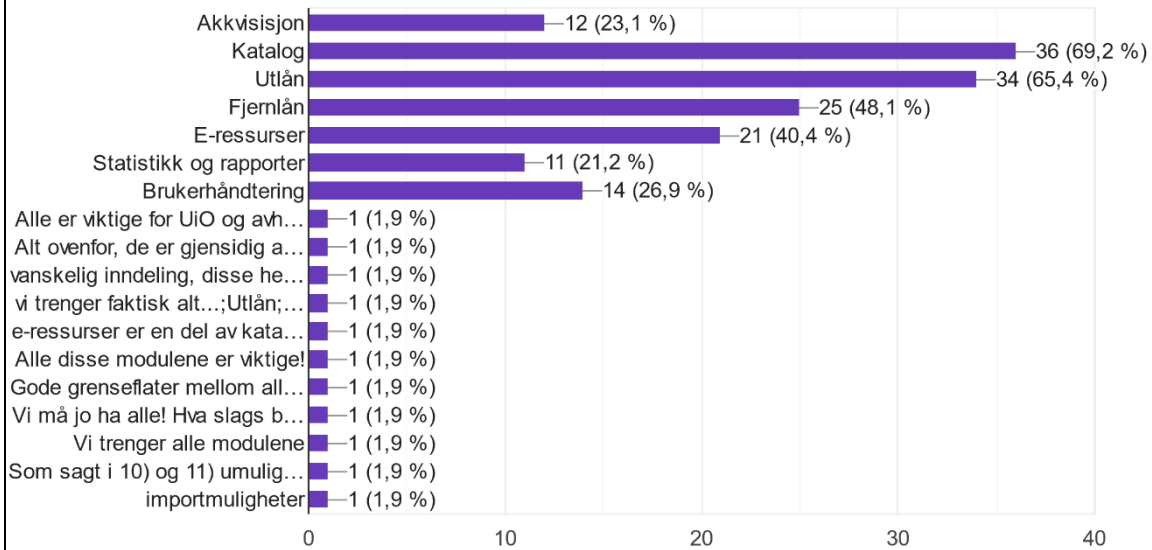
11) Hvilke funksjonaliteter mener du er de viktigste et **discoverysystem** skal støtte i fremtiden?

- Enkel, effektiv og brukervennlig presentasjon av bibliotekets ressurser som sikrer gjenfinning av alle typer materiale
- Bedre e-ressurshåndtering og visning
- Nyttiggjøring av kunstig intelligens
- God støtte til alle typer søk
- Sømløs vei fra katalog til videresøk for flere ressurser
- Tilgang til administrasjon av egen profil

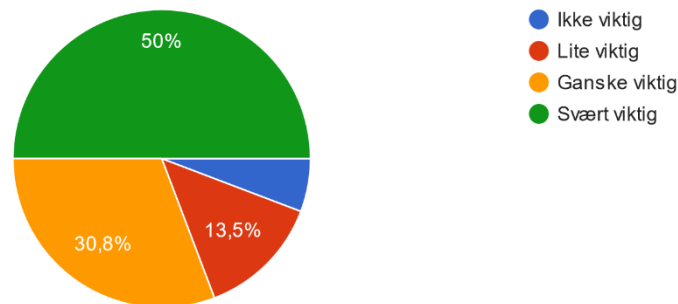
12) Marker de tre modulene i et biblioteksystem du mener er viktigst for din institusjon?

52 svar

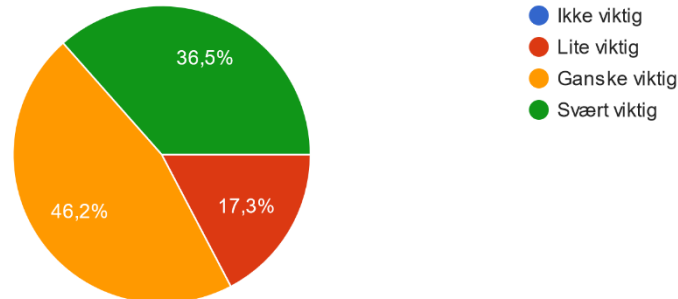
13) Hvor viktig er det at biblioteksystemet kan integreres med andre systemer som benyttes av institusjonen/sektorene?

52 svar

14) Hvor viktig er det at et fremtidig biblioteksystem fokuserer på mer automatisering av prosesser (for bedre arbeidsflyt)?

52 svar

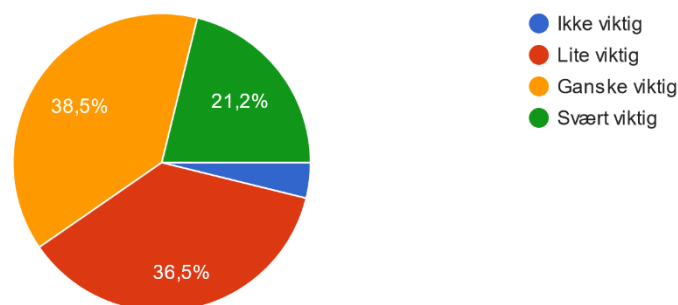

15) Hvilke forventninger har du til hvordan KI kan brukes for bedre discoveryfunksjonalitet?

- Bedre brukeropplevelse med mer presise trefflister
- Gi støtte til utforming av bedre søk/søkemethodikk
- Bidra til å finne relevante ressurser for den enkelte bruker / bedre gjenfinning
- KI som hjelpemiddel for å avdekke ubrukte muligheter (f.eks. hull i samlingen, forbedringer i konfigurasjon, deaktiverte e-ressurser)

16) Biblioteksystem kan ha forskjellig grad av tilpasningsmuligheter. Hvor viktig er muligheten for å tilpasse systemet til lokale behov vs. standard system med mindre mulighet for tilpasning?

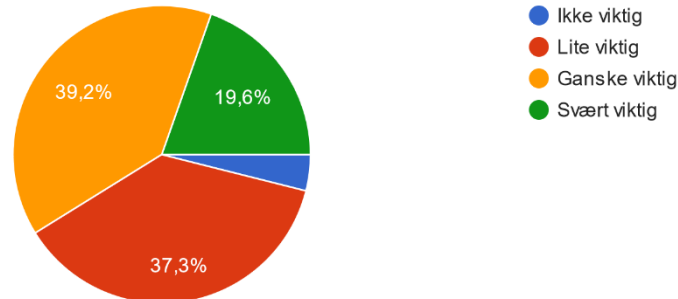
52 svar

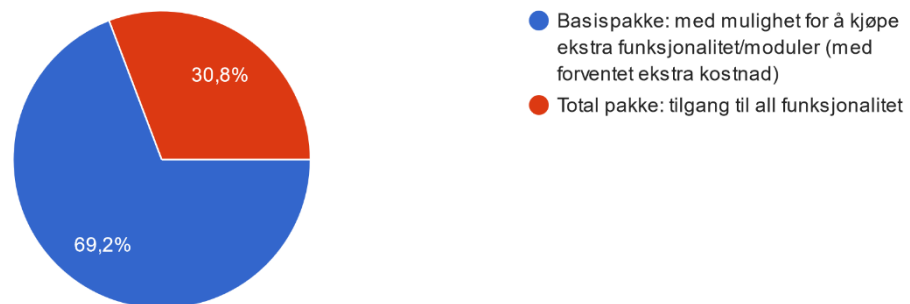
17) Hvor viktig er det å kunne konfigurere systemet på institusjonsnivå vs. felles oppsett på konsortienivå?

51 svar

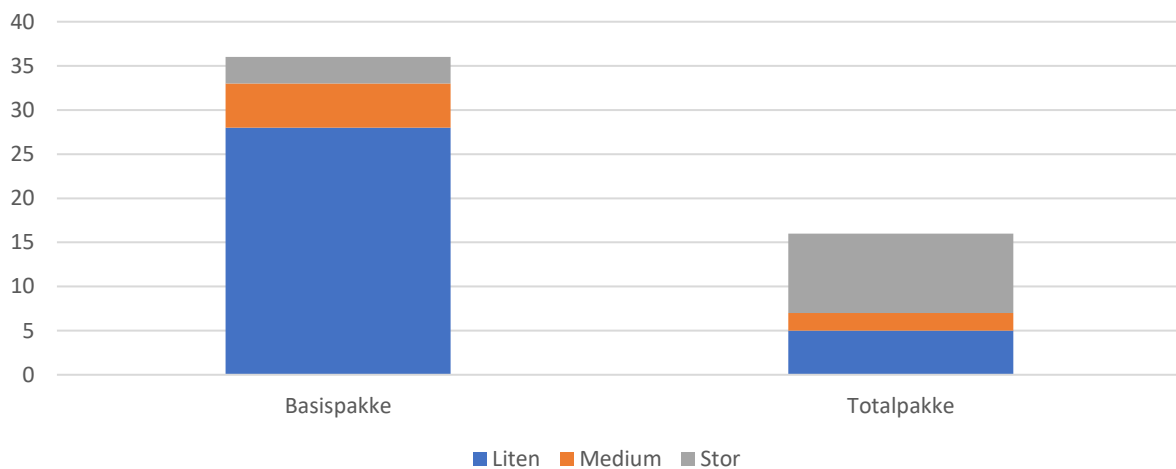

18) Hvis du kunne velge, vil du ha:

52 svar

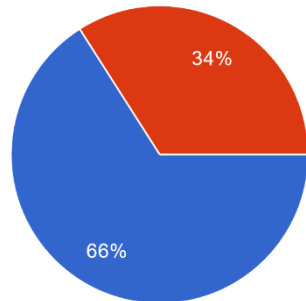
Spm 18 fordelt på institusjonsstørrelse

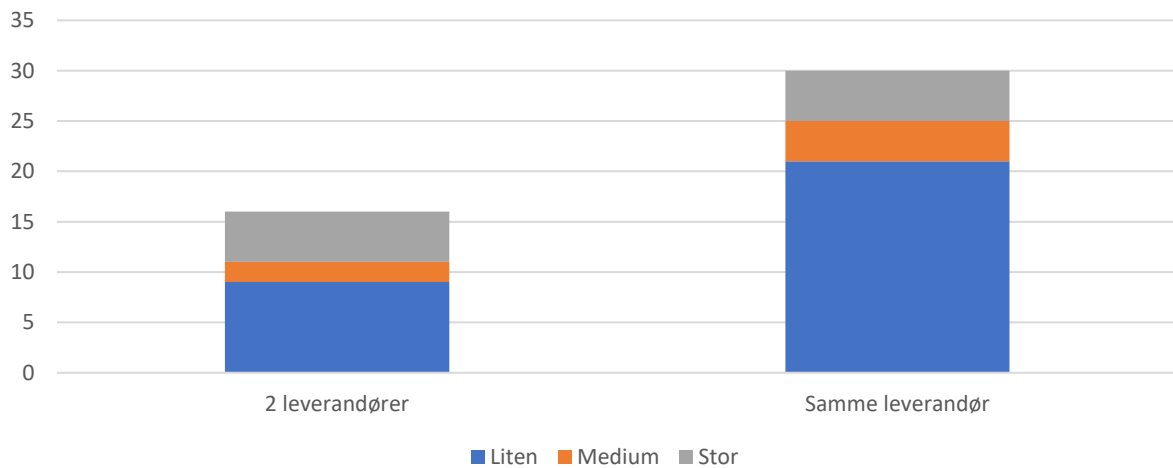
19) Hvilke syspunkt har du på om vi skal kjøpe biblioteksystem og discovery fra samme leverandør eller åpne opp for avtale med to leverandører?

47 svar

- Foretrekker en felles leverandør på begge systemer
- Foretrekker mulighet for å velge forskjellige leverandører

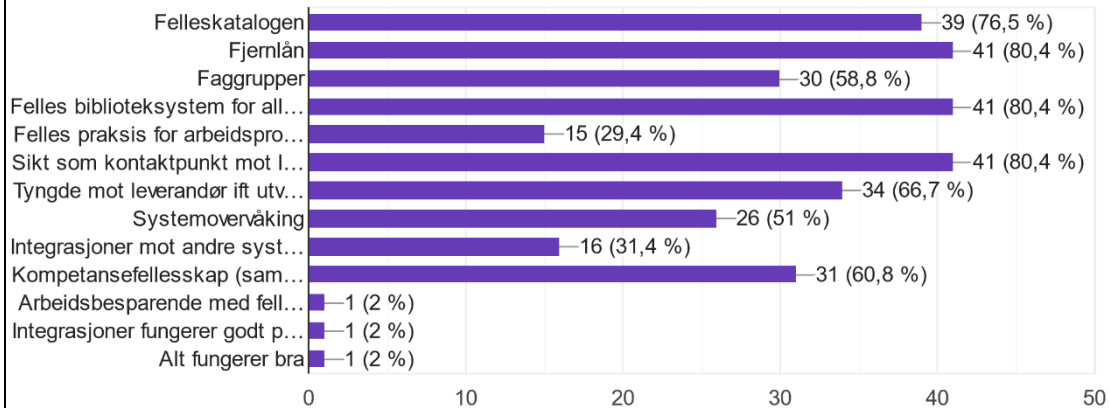
Spm 19 fordelt på institusjonsstørrelse

BIBSYS-konsortiet

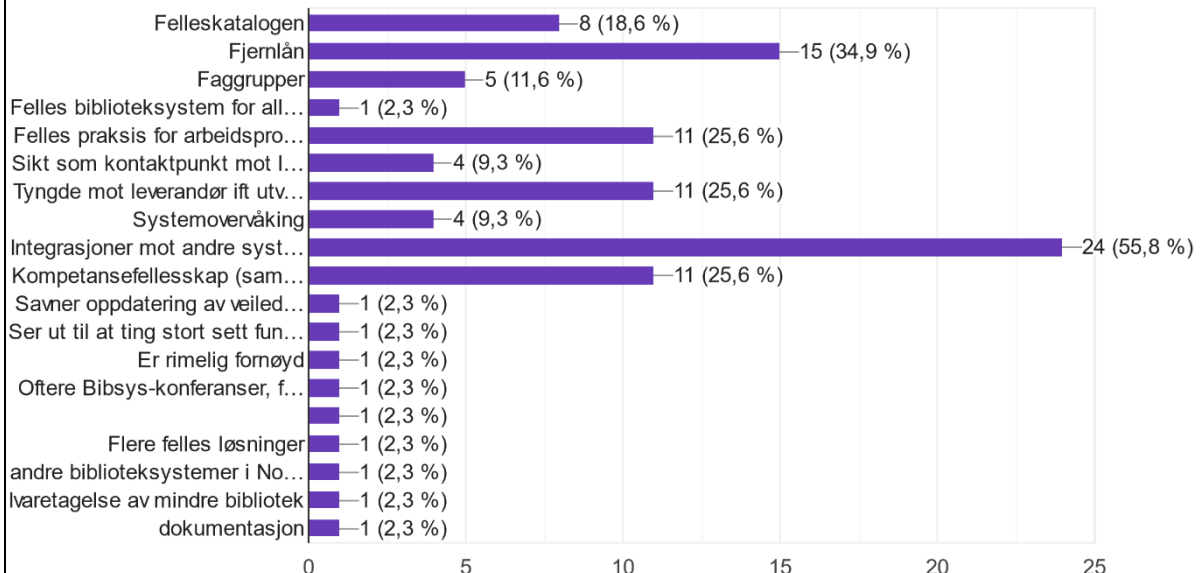
20) Hva fungerer bra ved konsortiet (bevaringsområder)?

51 svar

21a) Hva kunne vært bedre i konsortiet (forbedringsområder)?

43 svar

21b) Relatert til dine svar i 21a, kan du konkretisere hva/hvordan områder kan forbedres?

- Legge til rette for mer erfaringsutveksling, større grad av kompetansefellesskap
- Større grad av felles praksis, standardisering av arbeidsprosesser, *best practise*
- Bedre brukerstøtte og oppdatering av veiledning/dokumentasjon, flere webinarer
- Forbedret fjernlånsfunksjonalitet
- Åpenhet rundt prioriteringer i Sikt

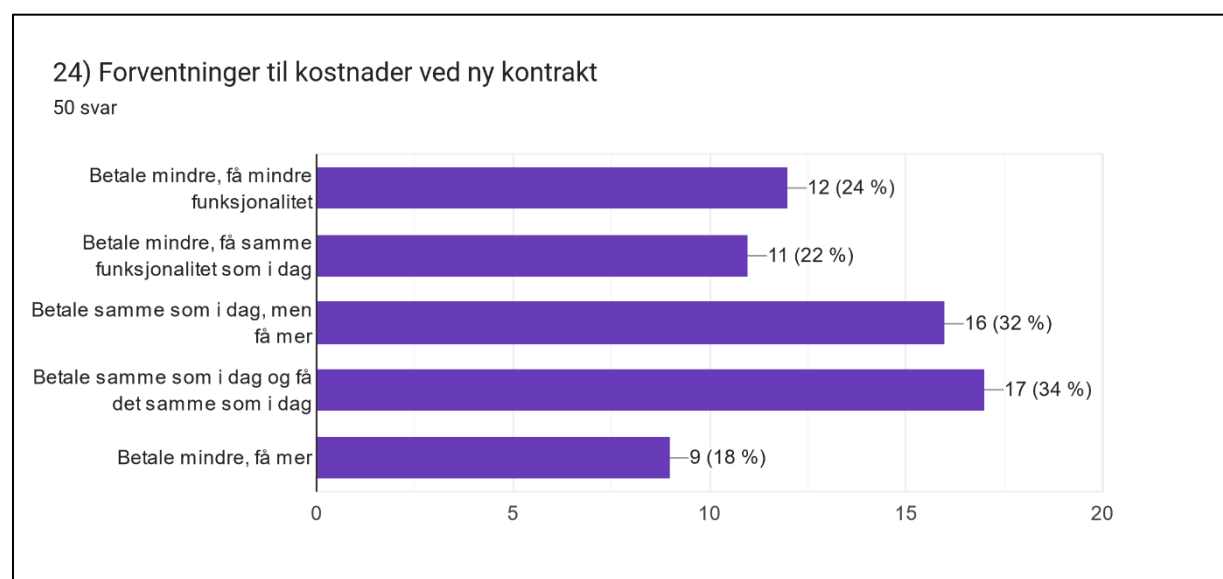
22) Hva er største nytten din institusjon har ved å være med i konsortiet?

- Felles biblioteksystem og katalog
- Fjernlåns samarbeidet
- Stort faglig fellesskap med kompetansedeling
- Ressursbesparende med Sikt som kontaktledd mot leverandør
- Stordriftsfordeler
- Support fra Sikt

23) Hva tenker du om fremtidig konsortiesamarbeid og din institusjons rolle i dette?

- De fleste institusjoner ser positivt på fremtidig konsortiesamarbeid
- Positivt med kompetansefellesskap i konsortiet
- Noen institusjoner er bekymret for at systemene kan bli for omfattende og kostbare for deres behov
- Deltagelse avhengig av at institusjonene får dekket sine behov
- Ønske om mer nytteverdi opp mot økonomi og betalingsmodell
- Noen foreslår flere løsninger for forskjellige bibliotek med forskjellige behov

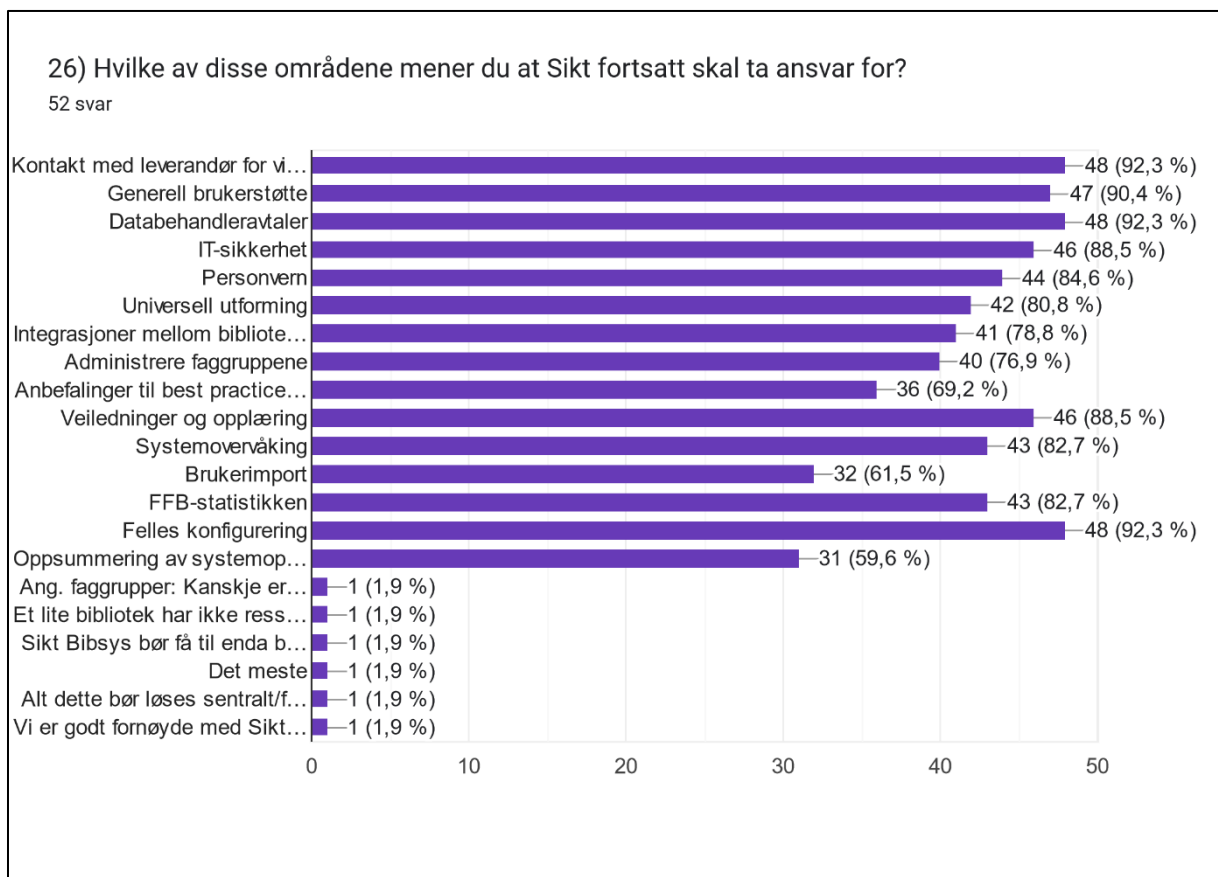
Kostnader

25) På hvilke områder ser du mulige konsekvenser av et eventuelt systembytte (for eksempel innen kompetanse, ressursbruk, integrasjoner, arbeidsprosesser, intern drift, m.m.)

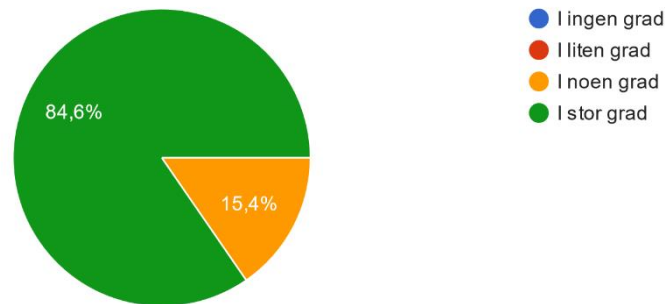
- Systemskifte vurderes som ressurskrevende og vil påvirke arbeidsprosesser
- Forventning om mer automatiserte prosesser ved nytt system
- Implementering og opplæring i nytt system kan påvirke servicenivå lokalt hos institusjonene
- Systembytte anses som stor belastning for mindre institusjoner pga. færre ressurser
- Et systemskifte bør ha økonomisk og/eller funksjonsmessige fordeler
- Systemskifte er en engangskostnad som kan lønne seg hvis man i et evt. nytt systemet vil bruke mindre tid på systemarbeid
- Forventninger om lettere overgang enn ved forrige systembytte
- Bibliotek må være smidige og fremtidsrettet og tåle et systembytte hvis det gir forbedringer i funksjonalitet
- Transaksjonskostnad må veies opp mot forbedringer i funksjonalitet som forventes i nytt system
- Bekymring for konsekvenser for integrasjoner

Støttetjenester fra Sikt

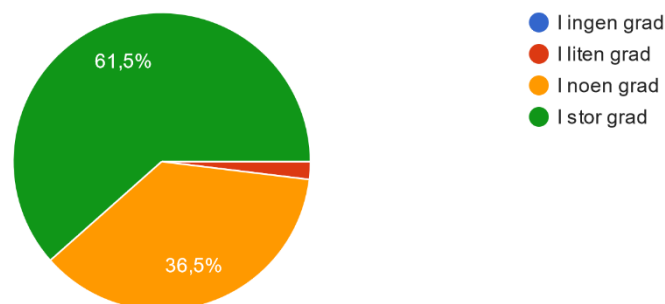
27) I hvilken grad føler du din institusjon drar nytte av det arbeidet som gjøres sentralt hos Sikt?

52 svar

28) I hvilken grad benytter dine bibliotekansatte støttetjenester fra Sikt som brukerstøtte, konfigurasjonshjelp, veiledninger, webinar?

52 svar

29) Er det støttetjenester fra Sikt du savner?

- Mer oppdaterte veiledninger
- Mer standardisert konfigurasjon for å forenkle support og bruk
- Tydeligere anbefalinger / *best practice* og flere maler (f.eks. for brev)
- Mer samhandling med LÅT rundt lisensavtaler og aktivering av collections i Alma
- Jevnlig oppfølging av konfigurasjon for institusjonene
- Diskusjonsforum for deltagerne i konsortiet
- Basiskurs i biblioteksystemet

Annet

30) Har du andre synspunkt og kommentarer som kan være relevant for anskaffelsesprosessen?

- Viktig med god kartlegging av behov hos ulike bibliotek
- Ønsker om at anbudsprosessen brukes for å legge press på dagens leverandør og evt. fremtidig leverandør, spesielt rundt problemområder
- Et evt. nytt system bør være enklere å bruke for små bibliotek
- Mulighet for tilpasninger for ulike typer bibliotek
- Ønsker om modulbasert system og mulighet for å velge- og betale – for det man trenger
- Ta vare på integrasjoner
- Viktig med god opplæring og brukerveiledninger
- Inkludere alle typer bibliotek i prosessen, mulighet for å teste før anskaffelse
- Ha fokus på kostnad og institusjonenes økonomi

Vurdering

Resultatet av kartleggingen viser at dagens systemer dekker de behovene institusjonene har, men at systemene er omfattende og at ikke alle benytter all funksjonalitet i like stor grad. Dette dels på grunn av ulike behov som følge av type institusjon, størrelse og fagområde. Kapasitet og ressurser i institusjonene spiller også inn på prioriteringer og evnen til å utnytte de mulighetene som ligger i systemet fullt ut.

Det pekes på at oppdaterte veiledninger, support og webinar fra Sikt er sentralt i å kunne bruke systemene på en hensiktsmessig måte og at innsatsen på dette området bør økes. Muligheten for standardisering valg av moduler og også skalering og tilpasning av systemene er noe som kravspesifikasjonen og anbudsprosessen bør hensynta. 2/3 ønsker biblioteksystem og søkesystem fra samme leverandør.

Det er forventninger til at en fremtidig systemleveranse skal utnytte potensialet som ligger i kunstig intelligens, både innenfor biblioteksystemet og søkesystemet. Enkel og effektiv administrasjon av ressurser og brukere og god håndtering av fjernlån og e-ressurser er områder som trekkes frem som det er viktig at biblioteksystemet understøtter. E-ressurser ble i brukertilfredshetsundersøkelsen i 2021 identifisert som et krevende område og bør ha et særskilt fokus i anbudet.

Oppslutningen rundt konsortiet er stor, og felles biblioteksystem og katalog, fjernlånsamarbeid, stort faglig felleskap med kompetansedeling og support fra Sikt trekkes frem som gevinster. Man ser også at det er stordriftsfordeler og at det er ressursbesparende med Sikt som kontaktledd mot leverandør. Man ser imidlertid at det er potensiale for økt standardisering og deling av best practice internt i konsortiet. Deltagelse i konsortiet er avhengig av at institusjonene får dekket sine behov og det er utfordringer knyttet til at det er forskjeller på institusjonene i konsortiet med tanke på størrelse, type og fagområde.

Et eventuelt systemskifte vil ha konsekvenser for institusjonene i konsortiet i form av behov for å bygge ny kompetanse, endre arbeidsrutiner o.l. Et systemskifte bør derfor føre til økonomiske og/eller funksjonsmessige fordeler. Samtidig forventes det at overgangen til et nytt system vil være enklere enn ved overgangen fra forrige system. Forventninger til kostnad ved ny kontrakt fordeler

seg jevnt mellom å betale mindre og få mindre- eller samme funksjonalitet som i dag, eller betale samme som i dag og få samme eller mer funksjonalitet som i dag.

85% mener at de har stor nytte av de støttetjenestene Sikt leverer til konsortiet og majoriteten mener at Sikt bør fortsette å levere de støttetjenestene de leverer pr i dag med leverandøroppfølging, databehandleravtale, felles konfigurering og generell brukerstøtte som de høyest rangerte leveransene. Hyppigere oppdaterte veiledninger, mer standardisering/tydeligere anbefalinger og jevnlig oppfølging av konfigurasjon for institusjonene er forbedringspunkter.